

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
GENERALINĖ PROKURATŪRA**

VšĮ Europos žmogaus teisių fondui

2011-11-29 Nr.17.2- 22550

Liepkalnio g. 103
02121 Vilnius

DĖL ATISISAKYMO PRADĖTI IKITEISMINĮ TYRIMĄ,

Pranešu, kad Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje, atsižvelgiant į Vilniaus m. 1 apylinkės teismo 2011-11-22 nutartį, pakartotinai išnagrinėjus VšĮ Europos žmogaus teisių fondo 2011-09-16 prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos BK 168 str. dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus veiksmų atskleidžiant ir panaudojant informaciją apie privatų žmogaus gyvenimą, tautinių mažumų mokymo įstaigose, kuriose ugdymo procesas vyksta ne lietuvių kalba, besimokančių moksleivių tėvams išsiunčiant ministro pasirašytus laiškus tautinių mažumų kalbomis apie Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimus ir papildymus, jų reikalingumą ir reikšmę, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BPK 3 str. 1 d. 6 p., 168 str., 407 str., 412⁽¹⁾ str., BK 168 str. 3 d., 2011-11-28 priimtu generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroro nutarimu atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, numatytos Lietuvos Respublikos BK 168 str. 1 d.

Išaiškinu, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos BPK 168 str. 4 d., šis prokuroro nutarimas gali būti apskūstas Vilniaus m. 1 apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjui per septynias dienas nuo nutarimo nuorašo (kopijos) gavimo dienos.

Taip pat papildomai išaiškinu, kad dėl galimai padarytos Lietuvos Respublikos BPK 168 str. 1 d. numatytos nusikalstamos veikos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BPK 407 - 408 str., asmuo (nukentėjęsysis ar jo teisėtas atstovas) turi teisę, atitinkamai, skundu ar pareiškimu kreiptis tiesiogiai į Vilniaus m. 1 apylinkės teismą (privataus kaltinimo tvarka).

PRIDEDAMA. 2011-11-28 prokuroro nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą nuorašas (kopija), 6 lapai.

Baudžiamojo persekiojimo departamento
prokuroras

Rimvydas Valentukevičius

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINĖ PROKURATŪRA

NUTARIMAS ATSISAKYTI PRADĖTI IKITEISMINĮ TYRIMA, 2011-11-28 Vilnius

Generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroras Rimvydas Valentukevičius, susipažinęs su Vilniaus m. 1 apylinkės teismo 2011-11-22 nutartimi, kuria buvo panaikintas 2011-10-07 prokuroro nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos BK 168 str. 1 d., ir pakartotinai išnagrinėjęs VŠĮ Europos žmogaus teisių fondo prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (BK) 168 str. dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus neteisėtų veiksmų atskleidžiant ir panaudojant informaciją apie privatų asmens gyvenimą, nelietuviškų mokyklų moksleivių tėvams išsiunčiant jo pasirašytą to paties turinio laišką, kuriame aiškinami nauji Švietimo įstatymo pakeitimai, jų įgyvendinimo tvarka ir laukiami teigiami pokyčiai,

nustatė:

Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje 2011-09-22 buvo gautas VŠĮ Europos žmogaus teisių fondo 2011-09-16 prašymas pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos BK 168 str. dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus neteisėtų veiksmų atskleidžiant ir panaudojant informaciją apie privatų asmens gyvenimą, nelietuviškų mokyklų moksleivių tėvams išsiunčiant jo pasirašytą to paties turinio laišką, kuriame aiškinami nauji Švietimo įstatymo pakeitimai, jų įgyvendinimo tvarka ir laukiami teigiami pokyčiai. Prašyme, motyvuojant į neįvardintų žiniasklaidos priemonių informaciją, nurodoma, kad Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius šių metų rugpjūtį visiems tėvams, kurių vaikai mokosi nelietuviškose mokyklose, išsiuntė to paties turinio apie 26 000 laiškų trimis kalbomis, aiškinančių naujus Švietimo įstatymo pakeitimus, jų įgyvendinimo tvarką ir laukiamus teigiamus pokyčius. Pareiškėjo manymu, tokių laiškų išsiuntimas konkreitiems asmenims leidžia daryti išvadą, kad ministras siekė įbauginti tėvus, nurodydamas, kad žino, kokią mokyklą jų vaikas lanko ir tokiu būdu buvo pažeistas 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir tarybos direktyvos 95/461EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 8 straipsnis, kuris teigia, kad valstybės narės uždraudžia tvarkyti asmens duomenis, kurie atskleidžia rasinę ar etninę kilmę, politines, religines ar filosofines pažiūras, priklausymą profesinėms sąjungoms, taip pat tvarkyti duomenis apie asmens sveikatą ar intymų gyvenimą. Pareiškėjo teigimu, šiuo atveju, buvo neteisėtai panaudoti ypatingi asmens duomenys, t.y. duomenys, atspindintys jų tautinę priklausomybę. Pareiškėjo teigimu, šių laiškų išsiuntimas taip pat pažeidžia Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnį, kuris teigia, kad kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas; būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį, kuris reglamentuoja asmens teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir komunikacijos slaptumas bei 8 straipsnį, garantuojantis teisę į savo asmens duomenų apsaugą. Ten pat teigiama, kad laiškai lenkų kalba akivaizdžiai tyčiojasi iš tautinių mažumų ir jų kalbų, niekina ir skatina neapykantą, laiške yra aibė gramatinių, stilistinių ir lingvistinių klaidų, iškraipomi žodžiai ir jų junginiai, netaisyklingai vartojamos sąvokos. Pareiškėjo

teigimu, savo laiške Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius atvirai kursto tautinę nesantaiką, tyčiojasi iš tautinių mažumų. Pastarąjį teiginį pareiškėjas pagrindžia nurodydamas laiško teiginio ištraukos citatą lenkų kalba ir jos vertimą į lietuvių kalbą: "Ale pamiętajmy, że uczniowie, którzy ukończą polskie, rosyjskie, białoruskie, niemieckie czyli żydowskie szkoly" ir "Bet prisiminkime, kad moksleiviai, kurie baigs lenkiškas, rusiškas, baltarusiškas, vokiškas tai yra žydiškas mokyklas". Pareiškėjo manymu, iš Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus laiško turinio aišku, kad jis yra adresuotas visiems nelietuviškas mokyklas lankančių mokyklų vaikams (buvo neteisėtai tvarkomi ypatingi asmenų duomenys) ir tokiu būdu Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius padarė veikas, numatytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 168 str. Prašo dėl šiamo BK straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų pradėti ikiteisminį tyrimą. Prie prašymo pridėta prašyme minimo laiško fotokopija.

Išnagrinėjus aukščiau paminėtą prašymą, 2011-10-07 buvo priimtas generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroro nutarimas, kuriuo, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BPK 3 str. 1 d. 1 p. ir 6 p., 168 str., Lietuvos Respublikos BK 168 str. 3 d., buvo atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, numatytos Lietuvos Respublikos BK 168 str. 1 d., kadangi nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių, o taip pat - nebuvo gautas nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas ir nėra pagrindo pradėti procesą prokuroro reikalavimu.

Pareiškėjui apskundus minėtąjį prokuroro procesinį sprendimą Vilniaus m. 1 apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjui, išnagrinėjęs skundą Vilniaus m. 1 apylinkės teismas 2011-11-22 nutartimi minėtą generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento 2011-10-07 nutarimą atisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, numatytos Lietuvos Respublikos BK 168 str. 1 d., panaikino kaip neteisėtą ir nepagrįstą.

Teismas nutartyje konstatavo, kad pagal BPK 407 str. ikiteisminis tyrimas dėl BK 168 str. numatytų nusikalstamų veikų nėra atliekamas, išskyrus BPK 409 str. numatytus atvejus. Ten pat nurodyta, kad pagal BPK 409 str. 1 d., jeigu BPK 407 str. nurodytos nusikalstamos veikos turi visuomeninę reikšmę ar jomis padaryta žala asmeniui, kuris dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtą savo interesų, prokuroras, nesvarbu, ar yra nukentėjusiojo skundas arba jo teisėto atstovo pareiškimas, dėl šių veikų privalo pradėti baudžiamąjį procesą. Teismo nutartyje, įvertinus prokuroro 2011-10-07 nutarime padarytą išvadą, kad pareiškėjo nurodyta BK 168 straipsnio numatyta nusikalstama veika nevertintina kaip visai visuomenei pavojinga veika, dėl kurios ikiteisminis tyrimas, net ir nustačius akivaizdžius BK 168 str. numatytų nusikalstamų veikų požymius, turėtų būti pradėtas priimant prokuroro procesinį sprendimą, konstatavo, kad atsižvelgia į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimą (ir 2006-06-15 nutarimą) ir kad pagal BPK 409 str.1 d. (2003 m. birželio 19 d. redakcija) prokuroras neturi įgaliojimų pradėti baudžiamąjį procesą dėl BPK 407 straipsnyje (2003 m. birželio 19 d. redakcija) nurodytos nusikalstamos veikos, kai nėra nė vienos iš BPK 409 str. 1 d. nurodytų sąlygų (veika neturi visuomeninės reikšmės ir ja nėra padaryta žala asmeniui, kuris dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtą savo interesų). Ten pat konstatuota, kad Konstitucinis Teismas minėtame nutarime yra nurodęs, jog visais atvejais, kai prokuroras įgyvendina savo įgaliojimus, nustatytus BPK 409 str. 1 ar 2 dalyje, taip pat visais atvejais, kai prokuroras atsisako šiuos įgaliojimus įgyvendinti, jo sprendimas turi būti pagrįstas teisiniais argumentais. Vilniaus m. 1 apylinkės teismo vertinimu, prokuroras, įgyvendindamas aukščiau nurodytus įgaliojimus pagal įstatymą, turi pateikti pagrįstus, išsamius teisinius argumentus, dėl ko atsisako įgyvendinti įstatymu prokurorui suteiktus įgaliojimus, kas aptariamam atveju išsamiai padaryta nebuvo.

Vilniaus m. 1 apylinkės teismas 2011-11-22 nutartyje taip pat nurodė, kad prokuroras, gavęs pareiškėjo pareiškimą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str. 1 d., nutarime nepagrįstai atsisakė pradėti ikiteisminį tyrimą kitu - BPK 3 str. 1 d. 1 p. numatytu pagrindu, t.y. tuo pažeidė BPK reikalavimus, ne tokiu atveju tik teisėjas, gavęs nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą, atsisako pradėti privataus kaitinimo bylų procesą, jeigu skunde ar pareiškime nurodyti

faktai apie nusikalstamą veiką yra akivaizdžiai neteisingi ar yra aiškios šio kodekso 3 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės (BPK 412¹ str. 1 d.).

Atsižvelgiant į paminėtos Vilniaus m. apylinkės teismo 2011-11-22 nutarties, kuria buvo panaikintas 2011-10-07 nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą pagal VŠĮ Europos žmogaus teisių fondo 2011-09-16 prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos BK 168 str. dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus neteisėtų veiksmų atskleidžiant ir panaudojant informaciją apie privatų asmens gyvenimą, nelietuviškų mokyklų moksleivių tėvams išsiunčiant jo pasirašytą to paties turinio laišką, kuriame aiškinami nauji Švietimo įstatymo pakeitimai, jų įgyvendinimo tvarka ir laukiami teigiami pokyčiai, motyvus ir išvadas, šis pareiškėjo prašymas nagrinėtinas iš naujo, priimant naują procesinį sprendimą.

Ikiteisminis tyrimas nepradėtinas.

Iš pareiškėjo prašymo ir prie jo pridėto Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus laiško (jo vertimo) turinio: laiško pradžioje esančio bendro pobūdžio kreipinio ir laiško teksto teiginių, akivaizdu, kad laiškas skirtas ne valstybine - lietuvių kalba mokymo ir ugdymo procesą organizuojančių ir vykdančios tautinės grupės – lenkų ir tokiose įstaigose besimokančių kitų tautybių moksleivių tėvams. Laiško kreipinys yra bendro pobūdžio, jame nenurodytas konkretus asmuo - jo tapatybę patvirtinantys duomenys, adresas, taip pat kiti asmens ir ypatingi asmens duomenys.

Lietuvos Respublikos BK 168 str. numato baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą informacijos apie asmens privatų gyvenimą atskleidimą ar panaudojimą. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šios nusikalstamos veikos padaromos be asmens sutikimo viešai paskelbiant, pasinaudojant ar kitų asmenų labai panaudojant informaciją apie kito žmogaus privatų gyvenimą, jeigu tą informaciją kaltininkas sužinojo dėl savo tarnybos ar profesijos arba atlikdamas laikiną užduotį, arba ją surinko darydamas šio kodekso 165–167 straipsniuose numatytas veikas. Už BK 168 str. numatytą veiką atsako ir juridinis asmuo (168 str. 2 d.). BK 168 str. 3 d. nustatyta, kad už šiame straipsnyje numatytą veiką asmuo atsako tik tuo atveju, kai yra nukentėjusio asmens skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas, ar prokuroro reikalavimas.

Lietuvos Respublikos BPK 407 str. reglamentuoja privataus kaltinimų bylų kategorijai priskirtas bylas. Ši baudžiamojo proceso įstatymo norma be kita ko taip pat nustato, kad baudžiamųjų bylų dėl nusikalstamų veikų, numatytų BK 168 str., procesas pradedamas tik tuo atveju, kai yra nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas. Šiose bylose ikiteisminis tyrimas neatliekamas, išskyrus BPK 409 str. 1 d. numatytus atvejus. Pagal Lietuvos Respublikos BPK 409 str. 1 d. nuostatas, jeigu BPK 407 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos turi visuomeninę reikšmę ar jomis padaryta žala asmeniui, kuris dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtų savo interesų, prokuroras, nesvarbu, ar yra nukentėjusiojo skundas arba jo teisėto atstovo pareiškimas, dėl šių veikų privalo pradėti baudžiamąjį procesą. To paties BPK 409 str. 3 d. imperatyviai reglamentuoja, kad ikiteisminis tyrimas dėl nusikalstamų veikų, numatytų BPK 407 straipsnyje (taigi ir dėl BK 168 str.), atliekamas bendra tvarka, jeigu nusikalstamos veikos padarymu įtariamas asmuo nėra žinomas.

Iš VŠĮ Europos žmogaus teisių fondo 2011-09-16 prašymo pradėti ikiteisminį tyrimą akivaizdu, kad galimai nusikalstamą veiką, dėl kurios prašoma pradėti ikiteisminį tyrimą, padaręs asmuo pareiškėjui yra žinomas. Todėl šiuo atveju taikyti Lietuvos Respublikos BPK 409 str. 3 d. nuostatas nėra teisinio pagrindo.

Taip pat nėra pagrindo vertinti, kad ikiteisminis tyrimas dėl pareiškėjo prašyme nurodytų, BK 168 str. numatytų nusikalstamų veikų (informacijos apie privatų asmens gyvenimą atskleidimo ir jos panaudojimo) turėtų būti pradėtas prokuroro reikalavimu, kadangi pareiškėjo prašyme nurodytos faktinės aplinkybės ir jo argumentai nėra pakankami vertinimui, kad tokios galimai padarytos nusikalstamos veikos turi visuomeninę reikšmę. Sprendžiant klausimą, ar nusikalstama veika turi visuomeninę reikšmę, būtina atsižvelgti į tai, jog vien nukentėjusiojo užimamos pareigos ar socialinis statusas, jo tautybė, rasė, religijos išpažinimas ar kitokia socialinė ar susijusi

priklausomybė kokiai nors žmonių, individų grupei, savaime neapsprendžia nusikalstamos veikos visuomeninės reikšmės, nes įstatymui ir teismui visi asmenys yra lygūs, nepaisant jų veiklos rūšies ir pobūdžio bei kitų aplinkybių (Lietuvos Respublikos BPK 6 str. 2 d.), o tą patį procesinį statusą turintys baudžiamojo proceso dalyviai turi ir tokias pačias teises bei pareigas. Minėtas įstatyminis pagrindas sietinas ne su kuriuo nors vienu nusikalstamos veikos požymiu ar keliais iš jų (pvz., kaip jau buvo minėta, su nukentėjusiojo pareigomis, tautybe ar kitokiu socialiniu statusu, su nusikalstamos veikos sukeltu atgarsiu visuomenėje), bet su įvairiais nusikalstamos veikos požymiais ir įvairiomis jos padarymo aplinkybėmis. Sprendžiant, ar nusikalstama veika turi visuomeninę reikšmę, kiekvienu atveju būtina įvertinti, kokie padariniai visuomenei, valstybei ir teisinei sistemai galėtų atsirasti, jeigu dėl šios veikos ir dėl kitų analogiškų veikų baudžiamasis procesas nebūtų pradėtas. Pareiškėjo prašyme minimas Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimai ir papildymai priimti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos Seimo statuto normų reglamentuota demokratinės teisinės įstatymų priėmimo procedūros tvarka. Šio įstatymo nuostatų paaiškinimas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro pasirašyto laiško lenkų bei kitų tautybių moksleivių tėvams forma ir jo turinys nesukelia ir konstitucinių vertybių apsaugos prasme neturėtų sukelti jokių, objektyviai vertinant, neigiamų padarinių nei mūsų visuomenei ar atskiriems jos nariams, nei pačiai valstybei ar jos teisinei sistemai. Be to, pažymėtina, jog vien ta aplinkybė, kad galimai neteisėtai, kaip nurodo pareiškėjas, paskelbus ir panaudojus informaciją apie asmens privatą gyvenimą, ši informacija visuomenėje sukėlė įvairias negatyvias diskusijas, pati savaime dar neapsprendžia tokios nusikalstamos veikos visuomeninės reikšmės. Atsižvelgiant į tai, yra pagrindas manyti ir konstatuoti, kad prokuroro reikalavimu nepradėjus ikiteisminio tyrimo pagal pareiškėjo prašymą, nekils jokie neigiami padariniai Lietuvos visuomenei, valstybei ar jos teisinei sistemai. Taip pat nėra pagrindo konstatuoti, kad dėl minėto pareiškėjo prašyme nurodytų galimai padarytų nusikalstamų veikų visuomeninės reikšmės vertinimo yra ar gali atsirasti prielaidos nepagrįstai pasunkinti konstitucinių asmens teisių ir laisvių įgyvendinimą ar kad jos apskritai bus paneigtos.

Atsižvelgus į Lietuvos Respublikos BPK 409 str. 1 d. numatytą kitą teisinę išimtį, kuriai esant prokurorui privalu reikalavimu pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamų veikų, numatytų Lietuvos Respublikos BK 168 str. 1 d., t.y. sprendžiant klausimą, ar asmuo dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtų savo interesų, būtina atsižvelgti į tai, kad minėta įstatymo formuluotė apibūdina ne tik tokias situacijas, kai asmuo apskritai negali pats arba per teisėtą savo atstovą išreikšti valios ginti savo teisėtus interesus arba negali atlikti tam tikrų veiksmų, kuriais šiuos savo teisėtus interesus imtųsi ginti (pvz., dėl fizinės ar psichinės negalios, teisinio subjektiškumo nebuvimo ir kt.), bet ir tokias, kai asmuo nors ir gali pats arba per savo teisėtą atstovą išreikšti valią ginti savo teisėtus interesus, arba atlikti tam tikrus veiksmus, kuriais šiuos savo teisėtus interesus imtųsi ginti, tačiau šių veiksmų objektyviai negali pakakti, kad tie interesai būtų apginti (pvz., dėl negalėjimo gauti reikalingos informacijos, teisės neturėjimo atlikti reikiamus proceso veiksmus, dėl asmens, padariusio nusikalstamą veika) (*Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006-01-16 nutarimas byloje Nr. 7/03-41/03-40/04-46/04-5/05-7/05-17/05*). Atsižvelgiant į tai, vertintina, kad pareiškėjo prašyme nėra jokių objektyvių faktinių duomenų, kad jame nurodytomis galimai padarytomis veikomis buvo padaryta žala asmenims, kurie dėl paminėtų svarbių priežasčių negali ginti teisėtų savo interesų. Taip pat nėra pagrindo vertinimui, kad kuris nors privatus asmuo (ar jo teisėtas atstovas), kuris mano ir vertina, kad pareiškėjo prašyme nurodyta veika jam buvo padaryta žala, pats palaikydamas kaltinimą baudžiamojoje byloje (privataus kaltinimo proceso metu), negalės veiksmingai apginti savo (ar atstovaujamo asmens) teisių ir teisėtų interesų. Iš paminėto taip pat akivaizdu, kad pagal Lietuvos Respublikos BPK 28 str. 1 d. nuostatas pats pareiškėjas nėra ir negali būti nukentėjęs nuo jo prašyme nurodytos nusikalstamos veikos, o taip pat nėra teisinio pagrindo, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos BPK 53 ir 55 str. reglamentavimą, laikyti jį teisėtu nukentėjusiojo atstovu pagal įstatymą ar įgaliojimu atstovu.

Be to, akcentuotina ir pabrėžtina, kad pagal BPK 409 straipsnio 1 dalį (2003 m. birželio 19 d. redakcija) prokuroras neturi įgaliojimų pradėti baudžiamąjį procesą dėl BPK 407 straipsnyje (2003 m. birželio 19 d. redakcija) nurodytos nusikalstamos veikos, kai nėra nė vienos iš BPK 409

straipsnio 1 dalyje (2003 m. birželio 19 d. redakcija) nurodytų sąlygų (ta veika neturi visuomeninės reikšmės ir ja nėra padaryta žala asmeniui, kuris dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtą savo interesų). Gi pagal BPK 409 straipsnio 1 dalį (2003 m. birželio 19 d. redakcija) prokuroras taip pat neturi įgaliojimų pradėti baudžiamąjį procesą dėl BPK 407 straipsnyje (2003 m. birželio 19 d. redakcija) nurodytos nusikalstamos veikos, kai nusikalstama veika, kuri neturi visuomeninės reikšmės, buvo padaryta žala asmeniui, kuris gali (pats arba per teisėtą savo atstovą) išreikšti valią ginti savo teisėtus interesus, tačiau tokios valios nei pats, nei per teisėtą savo atstovą neišreiškia, t. y. nėra nukentėjusiojo skundo ar jo teisėto atstovo pareiškimo (*Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006-01-16 nutarimas byloje Nr. 7/03-41/03-40/04-46/04-5/05-7/05-17/05*).

Taip pat papildomai konstatuotina, jog neteisėtu informacijos apie asmens privatą gyvenimą rinkimu bei jos paviešinimu (panaudojimu), objektyviai, visų pirma, padaroma žala tokio asmens orumui. Orumas – tai asmens savęs vertinimas, kurį lemia visuomenės įvertinimas. Todėl priimti sprendimą dėl baudžiamąjo proceso inicijavimo privataus kaltinimo bylų proceso nustatyta tvarka turėtų pats nukentėjusysis asmuo, nes tik jis pats gali įvertinti tokia nusikalstama veika jam padarytos žalos dydį ir pobūdį.

Atsižvelgiant į tai ir į aukščiau paminėtos Vilniaus m. 1 apylinkės teismo išvadas jo 2011-11-22 priimtoje nutartyje, taip pat – į baudžiamąjo proceso įstatyme (BPK 412⁽¹⁾ str.) imperatyviai įtvirtintą išimtinę teisėjo procesinę teisę gavus nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą priimti procesinį sprendimą atsisakyti pradėti privataus kaltinimo bylų procesą, jeigu skunde ar pareiškime nurodyti faktai apie nusikalstamą veiką yra akivaizdžiai neteisingi ar yra aiškios BPK 3 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, pareiškėjo prašyme nurodytos aplinkybės nebus nagrinėjamos ir nusikalstamos veikos (BK 168 str.) požymių buvimas šiame prokuroro procesiniame sprendime nebus vertinamas. Pareiškėjui išaiškintina, kad dėl galimai padarytos Lietuvos Respublikos BPK 168 str. numatytos nusikalstamos veikos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BPK 407 - 408 str., asmuo (nukentėjusysis ar jo teisėtas atstovas) turi teisę, atitinkamai, skundu ar pareiškimu kreiptis tiesiogiai į Vilniaus m. 1 apylinkės teismą (privataus kaltinimo tvarka).

Lietuvos Respublikos BPK 3 str. 1 d. 6 p. numatyta, kad baudžiamasis procesas negali būti pradedamas, o pradėtas turi būti nutrauktas, jeigu nėra nukentėjusiojo skundo ar jo teisėto atstovo pareiškimo arba prokuroro reikalavimo pradėti procesą tais atvejais, kai procesas gali būti pradėtas tik pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą arba prokuroro reikalavimą. Nustačius paminėtus baudžiamąjo proceso įstatymo pagrindus, draudžiančius prokurorui pradėti ikiteisminį tyrimą ir įpareigojančius nutraukti pradėtą baudžiamąjį procesą, jei toks buvo pradėtas, ikiteisminis tyrimas pagal pareiškėjo – VŠĮ Europos žmogaus teisių fondo prašymą dėl Lietuvos Respublikos BK 168 str. padarytos nusikalstamos veikos negali būti pradedamas.

Dėl pareiškėjo prašyme nurodytų teiginių apie tai, kad Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius laiške tautinių mažumų mokyklų moksleivių tėvams apie Švietimo įstatymo pakeitimus ir jų taikymą atvirai kursto tautinę nesantaiką, tyčiojasi iš tautinių mažumų, t.y. galimai padarytos nusikalstamos veikos, numatytos Lietuvos Respublikos BK 170 str. 2 d., nenagrinėtinas ir procesinis sprendimas dėl to nepriimtinas, kadangi pareiškėjas yra tą pačią 2011-09-16 kreipęsis dėl to paties įvykio, nurodydamas iš esmės tas pačias aplinkybes, kitu prašymu į Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą. Dėl pastarojo pareiškėjo prašymo, kuriuo jis prašė pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos BK 170 str. 2 d. dėl tautinės neapykantos kurstymo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus laiške tautinių mažumų mokyklų moksleivių tėvams apie Švietimo įstatymo pakeitimus ir jų taikymą nagrinėjamas generalinėje prokuratūroje, 2011-10-10 buvo priimtas atskiras generalinės prokuratūros Baudžiamąjo persekiojimo departamento prokuroro procesinis sprendimas – nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, kurį pareiškėjas nustatyta tvarka apskundė Vilniaus m. 1 apylinkės teismui. Pažymėtina, kad šiame procesiniame sprendime aukščiau minima ta pačia šio teismo 2011-11-22 nutartimi minėtas prokuroro nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl

nusikalstamos veikos, numatytos Lietuvos Respublikos BK 170 str. 2 d., atmetus pareiškėjo skundą, paliktas galioti kaip teisėtas ir pagrįstas.

Atsižvelgdamas į tai, kas nustatyta ir išdėstyta, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos BPK 3 str. 1 d. 6 p., 168 str., 407 str., 412⁽¹⁾ str., Lietuvos Respublikos BK 168 str. 3 d.,

nutarė:

1. Atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, numatytos Lietuvos Respublikos BK 168 str. 1 d., pagal VšĮ Europos žmogaus teisių fondo 2011-09-16 prašymą dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus neteisėtų veiksmų atskleidžiant ir panaudojant informaciją apie privatų asmens gyvenimą, nelietuviškų mokyklų moksleivių tėvams išsiunčiant jo pasirašytą to paties turinio laišką, kuriame aiškinami nauji Švietimo įstatymo pakeitimai, jų įgyvendinimo tvarka ir laukiami teigiami pokyčiai, kadangi nebuvo gautas nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas ir nėra pagrindo pradėti procesą prokuroro reikalavimu.
2. Apie atsisakymą pradėti ikiteisminį tyrimą pranešti pareiškėjui, išsiunčiant jam šio nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą nuorašą (kopiją), išaiškinant pareiškėjui, kad ši prokuroro nutarimą jis turi teisę apskusti Vilniaus m. 1 apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjui per septynias dienas nuo nutarimo nuorašo (kopijos) gavimo dienos.
3. Pareiškėjui taip pat išaiškinti, kad dėl galimai padarytos Lietuvos Respublikos BPK 168 str. 1 d. numatytos nusikalstamos veikos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BPK 407 - 408 str., asmuo (nukentėjusysis ar jo teisėtas atstovas) turi teisę, atitinkamai, skundu ar pareiškimu kreiptis tiesiogiai į Vilniaus m. 1 apylinkės teismą (privataus kaltinimo tvarka).

Baudžiamojo persekiojimo departamento
prokuroras

Rimvydas Valentukevičius

